

VERSLAG

MWB

2021

D

VOORWOORD

Rail & OV vindt het belangrijk om deelnemers helder inzicht te geven in de maatschappelijke impact van beleggingen. Wij geven hier op verschillende manieren invulling aan. Zo leest u hier regelmatig over in verschillende van onze communicatie-uitingen en ook gaan we met groepen deelnemers in gesprek over de gevolgen van de beleggingen voor de omgeving, het milieu en de maatschappij. Dit past in een brede trend waarin pensioenfondsen steeds beter verantwoording afleggen over de maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dit jaar zetten we een nieuwe stap op dit gebied met de introductie van een MVB-jaarverslag. Het MVB-verslag 2021 biedt inzicht en achtergronden in onze prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en de vorderingen die we hebben geboekt.

En er is meer dan voldoende aanleiding om deze vorderingen met elkaar te delen. We hebben dit jaar een grote stap voorwaarts gezet door een nieuw raamwerk voor MVB op te stellen. Voor al onze beleggingen hebben we hiermee vastgelegd aan welke afspraken we ons conformeren. Zo hebben we ons aangesloten bij zowel Nederlandse als internationale initiatieven om samen tot betere MVB-prestaties te komen, bijvoorbeeld om klimaatverandering tegen te gaan. Vanaf 2021 vormen de CO₂-reducties die zijn afgesproken in het Parijsakkoord onze leidraad tot aan 2030, en verder.

Maar ons MVB-raamwerk betekent nog meer: u kunt ook lezen over onze bijdragen aan de MVB-doelen waarvan u hebt aangegeven dat ze belangrijk zijn. Concrete voorbeelden op het gebied van energietransitie en -reductie zijn te vinden in onze infrastructuur- en vastgoedportefeuilles. Graag willen we ook duidelijk zijn over wat er allemaal nog in het vat zit voor de komende jaren – ook Rail & OV kan en moet nog meer bijdragen als het om MVB gaat. We zullen de komende jaren bijvoorbeeld meer werk maken van biodiversiteit en het deel impactbeleggingen in onze portefeuille verder opvoeren.

Ik hoop dat de publicatie van dit MVB-verslag leidt tot nog meer betrokkenheid en gesprekken met de belanghebbenden van ons pensioenfonds. Namens het bestuur van pensioenfonds Rail & OV wens ik u alvast veel leesplezier toe.

Bart Oldenkamp
Uitvoerend bestuurder Pensioenfonds Rail & OV

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN BIJ PENSIOENFONDS RAIL & OV IN HET KORT

ONZE STAPPEN NAAR DE TOEKOMST

INHOUD

01.

Waar staat
pensioenfonds
Rail & OV voor?

02.

Wat hebben we
bereikt in 2021?

03.

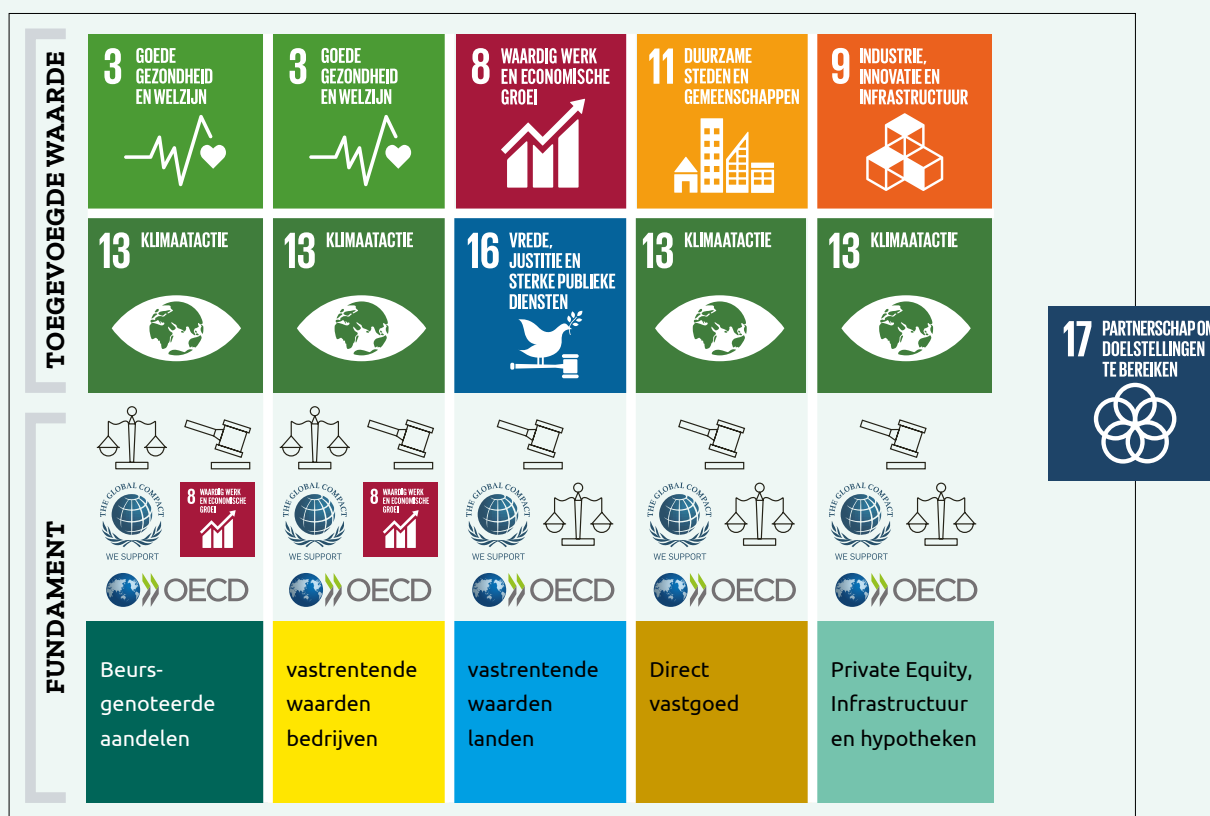
Wat kan er nog
meer van Rail
& OV verwacht
worden?

01.

**WAAR
STAAT
PENSIOEN-
FONDS
RAIL & OV
VOOR?**

5

RAIL & OV INTEGREERT MVB IN DE GEHELE PORTEFEUW

In 2021 heeft Rail & OV zijn eigen MVB-raamwerk opgesteld. Dit raamwerk geeft aan hoe MVB binnen de gehele beleggingsportefeuille geïntegreerd dient te worden. Hiervoor is de portefeuille opgedeeld in 5 beleggingscategorieën. Voor elke beleggingscategorie wordt onderscheid gemaakt tussen het fundament en de toegevoegde waarde. Het fundament bestaat uit het normenkader van Rail & OV, dit zijn interna-

tionale richtlijnen waaraan Rail & OV zich heeft geconformeed, maar ook wetgeving waar het pensioenfonds zich aan moet houden. Rail & OV ziet het fundament als een essentieel onderdeel van een gedegen MVB-beleid en accepteert hier dan ook geen concessies. De toegevoegde waarde bestaat uit thema's waar Rail & OV een stapje extra wil doen. Deze thema's zijn geformuleerd op basis van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

MVB-INTEGRATIE: STATUS-UPDATE

MVB-BELEID RAIL & OV

Rail & OV voert een volledig geïntegreerd MVB-beleid. Dit beleid wordt concreet gemaakt door het formuleren van doelstellingen en KPI's. In dit overzicht is weergegeven

wat de belangrijkste doelstellingen, de huidige status van die doelstellingen en de lange termijn planning is voor de integratie van MVB in de gehele portefeuille van Rail & OV.

PORTEFEUILLE-OVERZICHT MVB-INTEGRATIE

	Stemmen	Engagement	Class Actions	Uitsluiten	Normenkader	Selectie	SDG's
Aandelen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Bedrijfsobligaties	n.v.t.	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Staatsobligaties	n.v.t.	✗	n.v.t.	✓	✓	✓	✓
Direct vastgoed	n.v.t.	✗	n.v.t.	✓	✓	✓	✗
Alternatives	n.v.t.	✓	n.v.t.	✓	✓	✓	✗

✓ beleid geïmplementeerd, ✗ nog geen beleid geïmplementeerd

DE INTEGRATIE VAN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN IN DE PORTEFEUILLE VAN RAIL & OV; STATUS UPDATE IMPLEMENTATIE VAN MBV-RAAMWERK

Om de integratie van MVB in de portefeuille concreet en meetbaar te maken, heeft Rail & OV verschillende doelstellingen geformuleerd. Onderstaand overzicht geeft deze doelstellingen aan en de huidige status daarvan. Het kopje 'beleid' geeft aan of er in het MVB-beleid een visie of standpunt voor is opgenomen. Onder 'target' wordt bedoeld of een doelstelling een concreet meetbaar target aan is verbonden. Bij 'implementatie' gaat er om of het beleid al

daadwerkelijk is geïmplementeerd. Ten slotte, met 'vooruitblik' wordt bedoeld of een doelstelling ook al een concreet groeipad heeft geformuleerd of dat er is opgeschreven wat wanneer wordt gedaan en/of welke targets in de toekomst worden nagestreefd. Het jaar in elk vakje geeft aan wanneer iets plaats vindt of heeft gevonden. Een groen blokje geeft aan dat de betreffende status is afgerond, een rood blokje geeft aan dat dit nog niet is gebeurd.

doelstelling	beleggingscategorie	beleid	target	implementatie	vooruitblik
Integreer SDG 3, SDG 8 en SDG 13 in het stembeleid	Aandelen	2021	2021	2021	2022
Sluit aan bij een collectieve engagement inzake SDG 3	Aandelen en bedrijfsobligaties	2021		2022	
Integreer SDG 3 en SDG 13 in het selectiebeleid	Aandelen en bedrijfsobligaties	2021	2022	2023	
Commitment van externe managers aan UNGC en OECD	Gehele portefeuille	2021	2021	2021	2022
Maak de portefeuille UNGC-compliant	Gehele portefeuille	2021	2021	2021	
Formuleer beleid voor Green Bonds	Bedrijfsobligaties	2022	2022	2023	2024
Integreer SDG 8 en SDG 16 in het landenbeleid	Staatsobligaties	2021	2021	2021	2022
Maak impact op het gebied van SDG 11 en SDG 13	Direct vastgoed	2021	2021	2022	2023
Maak impact op het gebied van SDG 9 en SDG 13	Infrastructuur	2021	2021	2022	2023

02.

WAT HEEFT RAIL & OV BEREIKT IN 2021?

RAIL & OV COMMITTEERT ZICH AAN HET PARIJS-AKKOORD

Uit deelnemersonderzoeken en gesprekken met deelnemers is duidelijk geworden dat klimaat-actie een prioriteit van de deelnemers van Pensioenfonds Rail & OV is. Daarnaast ziet Rail & OV klimaatrisico als 1 van de grootste MVB-risico's om rekening mee te houden. Om invulling te geven aan deze twee ontwikkelingen is een klimaatbeleid ontwikkeld. Hierin heeft Rail & OV een commitment aan het Parijs-akkoord afgegeven. Dit betekent dat binnen de beleggingsportefeuille dezelfde doelstellingen worden nagestreefd als de landen die het Parijs-akkoord hebben ondertekend. In de praktijk betekent dit dat Rail & OV de CO₂-uitstoot van de portefeuille gaat terugbrengen en ondernemingen strak monitort op het feit of de doelstellingen van het Parijs-akkoord haalbaar blijven. Op het moment dat de conclusie is dat deze doelstellingen voor een onderneming niet meer haalbaar zijn, zal de onderneming worden uitgesloten.

CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille 40% lager dan de benchmark.

Rail & OV is ondertekenaar van de Global Investor Statement to Governments on the Climate Risk.

Rail & OV heeft zich gecommitteerd aan het CO₂-reductiepad van het Parijs-akkoord.

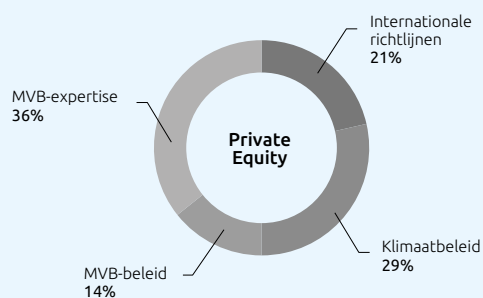
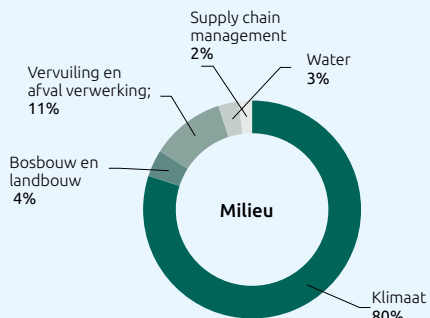
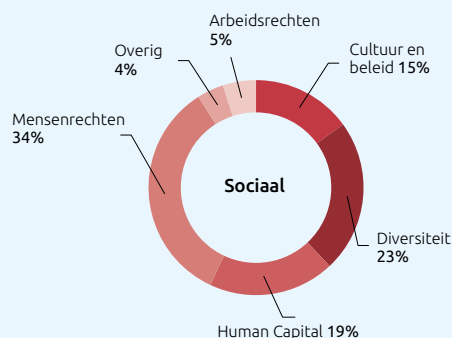
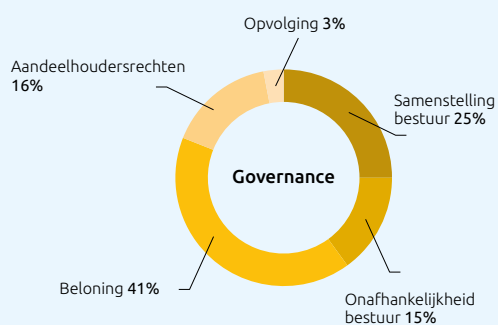
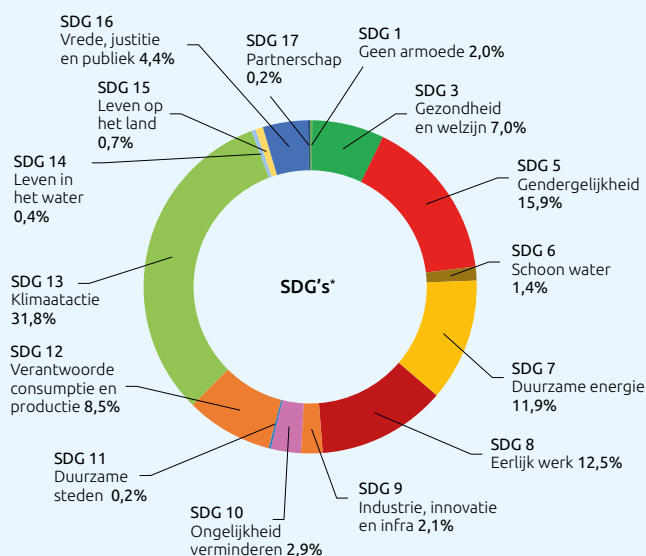
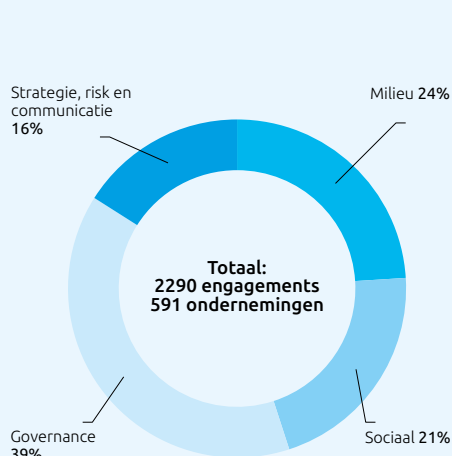

Rail & OV is aangesloten bij Climate Action 100+.

Rail & OV heeft een eigen engagementstrategie ontwikkeld gericht op de doelstellingen van het Parijs-akkoord.

DASHBOARD ENGAGEMENT 2021

*Voor meer informatie over de Sustainable Development Goals verwijzen we graag naar de website: [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](https://www.un.org/sustainabledevelopment/)

CASE STUDY:

ENGAGEMENT MET PFIZER

EOS (at Federated Hermes) voert namens Rail & OV verschillende engagements uit en heeft uit hoofde van die samenwerking ook een engagementprocedure van meer dan vijf jaar met Pfizer. De hoofdthema's van het engagement is klimaat en diversiteit.

In 2017 stelde EOS Pfizer voor om te rapporteren in overeenstemming met de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). TCFD is een vrijwillige richtlijn die kaders en maatstaven vaststelt voor de manier waarop ondernemingen risico's en kansen van klimaatverandering voor de bedrijfsvoering kunnen analyseren en daarover kunnen rapporteren. Begin 2020 werd Pfizer door EOS aangemoedigd om te overwegen om ambitieuzere doelstellingen voor koolstofreductie na 2020 vast te stellen. Het bedrijf heeft inmiddels zijn eerste TCFD-rapport gepubliceerd. Bovendien heeft het bedrijf nu ook een klimaatdoelstelling voor de langere termijn gesteld, door zich in te zetten om tegen 2030 CO₂-neutraal te zijn voor al haar zakenactiviteiten.

EOS heeft het engagement met Pfizer uitgebreid tot het onderwerp van genderdiversiteit in de raad van bestuur. Begin 2020 benoemde het bedrijf nog twee vrouwelijke directeuren met verschillende achtergronden wat de diversiteit van het bestuur op verschillende gebieden heeft versterkt. Daarnaast heeft het bedrijf in 2019 haar eerste publieke doelen gesteld om de vertegenwoordiging van vrouwen en etnische minderheden op hogere niveaus binnen de organisatie te vergroten, zodat tegen 2025 47% van de functies van vicepresident en hoger zullen worden vervuld door vrouwen (wereldwijd) en 32% door minderheden (in VS).

EOS blijft engagement met Pfizer voeren om Pfizer lobbyactiviteiten en transparantie van politieke activiteiten te verbeteren. Diversiteit blijft ook een engagement onderwerp met het doel om diversiteitsdoelstellingen ook lager in de hiërarchie van de onderneming vaststellen. In het kader van Covid-19 crisis, EOS zal het bedrijf aanmoedigen om duidelijkere prijsstelling en gelijk toegang tot Covid-19 vaccin vooral in opkomende markten te waarborgen.

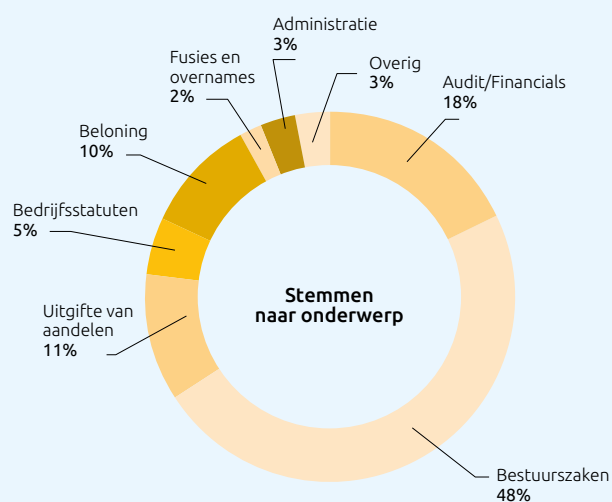
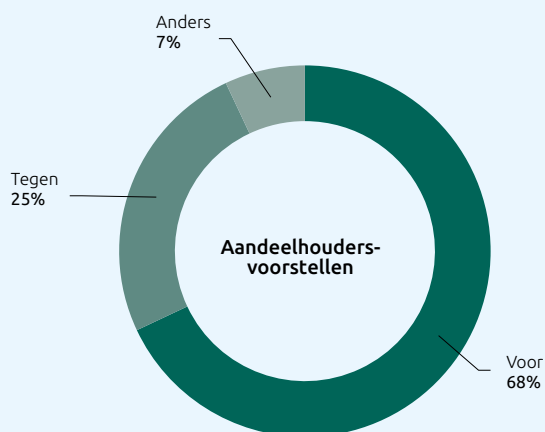
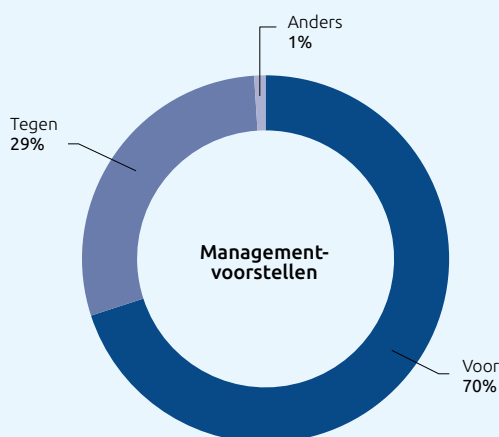
ENGAGEMENT TEN AANZIEN VAN HET PARIJS-AKKOORD'

Als onderdeel van het klimaatbeleid heeft Rail & OV ook een eigen Parijs-engagementtraject opgestart. Binnen dit traject wordt er met ondernemingen gesproken over de maatregelen die zij nemen om de Parijs-doelstellingen te halen. Wanneer Rail & OV het idee krijgt dat een onderneming te weinig onderneemt om klimaatverandering tegen te gaan en de Parijs-doelstellingen daarmee steeds

verder uit het zicht raken, worden deze ondernemingen uitgesloten van de portefeuille.

Rail & OV heeft het Parijs-engagementtraject uitgerold binnen de interne aandelenportefeuille, de interne bedrijfsobligatieportefeuille en binnen de private equity en infrastructuur beleggingen.

DASHBOARD STEMMEN 2021

RAIL & OV INTRODUCEERT EEN VOLLEDIG GEÏNTEGREERD STEMBELEID

Rail & OV brengt op verschillende manieren zijn stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Voor de interne beleggingen, beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd, doet Rail & OV dit zelf en voor ondernemingen in extern beheerde portefeuilles wordt dit uitgevoerd door een proxy adviseur op basis van ons stembeleid.

Om er zeker van te zijn dat de proxy adviseur in het uitbrengen van een stem namens Rail & OV in lijn met het MVB-beleid van Rail & OV acteert, is er in 2021 een volledig geïntegreerd stembeleid opgesteld waaraan de proxy adviseur dient te voldoen. In het stembeleid zijn specifieke richtlijnen opgenomen ten aanzien van SDG 3, goede gezondheid en welzijn, SDG 8, Eerlijk werk en economische groei en SDG 13, klimaatactie. Zo wordt er tegen voorstellen gestemd die niet in lijn zijn met het Parijs-akkoord. Daarnaast is ook de IMVB-convenant geïntegreerd in het stembeleid. Ten slotte sluit het beleid aan bij nationale en internationale verdragen.

Op deze wijze weet Rail & OV zeker dat de proxy adviseur zowel invulling geeft aan het fundament als aan de specifieke speerpunten van het MVB-beleid van Rail & OV. Het stembeleid is in de praktijk echter nooit volledig genoeg om toe te kunnen passen op alle aandeelhoudersvergaderingen. Daarom vormen de richtlijnen van het stembeleid dan ook voornamelijk een leidraad voor de proxy adviseur. Daar waar een resolutie op een aandeelhoudersvergadering niet wordt ondervangen door de richtlijnen zal het advies van de proxy adviseur worden gevolgd. Proxy adviseur volgt dan hun eigen ESG- en klimaat-stembeleid als basis.

Rail & OV beheert een aanzienlijk gedeelte van de portefeuille intern. Voor al deze beleggingen wordt door het pensioenfonds gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Zowel voor beursgenoteerde als voor niet-beursgenoteerde beleggingen. Op het moment dat er bij resoluties niet kan worden teruggevallen op het stembeleid zoals uitgewerkt in de stemrichtlijnen, stemt Rail & OV in de geest van het MVB-beleid.

Een overzicht van ons stemgedrag is beschikbaar op de website van Rail & OV.

RAIL & OV ONDERTEKENT HET IMVB-CONVENANT

Het IMVB-convenant heeft als doel om de bestaande risico's voor milieu en samenleving te verkleinen. Het convenant tracht dit te bereiken door institutionele beleggers te vragen internationale richtlijnen centraal te zetten bij de

samenwerking met andere organisaties en bij het beleggen in ondernemingen. Rail & OV staat achter dit principe, erkent de noodzaak om deze risico's te beheersen en heeft daarom in 2021 verschillende maatregelen doorgevoerd:

Binnen alle nieuwe overeenkomsten met externe managers is een commitment aan de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP), de UN Global Compact (UNGC) en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen opgenomen. Dit betekent dat managers wordt gevraagd om eventuele negatieve impacts van de beleggingen die ze beheren voor Rail & OV te identificeren, mitigeren en aan ons rapporteren.

Rail & OV heeft in samenwerking met zijn engagement provider een engagement traject opgestart waarin alle ondernemingen doorlopend worden gemonitord op het voldoen aan de richtlijnen van de UNGP, UNGC en de OESO. Wanneer er een schending wordt geconstateerd wordt er een engagementtraject gestart met de betreffende onderneming. Indien dit traject on succesvol is kan er worden overgegaan op uitsluiten.

Rail & OV heeft de langetermijn-waardecreatie zoals bedoeld in het convenant verwerkt in het MVB-instrumentarium. Door het bijvoorbeeld onderdeel te maken van het stembeleid stimuleren we via het uitbrengen van onze stem, ook de ondernemingen waarin wij beleggen om de lange termijn toegevoegde waarde te prefereren boven korte termijn winst.

RAIL & OV BEREIDT ZICH VOOR OP NIEUWE EUROPESE WETGEVING

Ook op Europees niveau is er steeds meer aandacht voor MVB. Zo heeft de Europese Unie verschillende wetgeving ontwikkeld die er in eerste instantie met name op is gericht om de transparantie ten aanzien van duurzaamheidsfactoren te vergroten. De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) is hier wellicht de belangrijkste van. Pensioenfondsen en fondsbeheerders moeten onder deze wetgeving onder andere rapporteren over de duurzaamheidsrisico's en de ongunstige effecten van hun beleggingen.

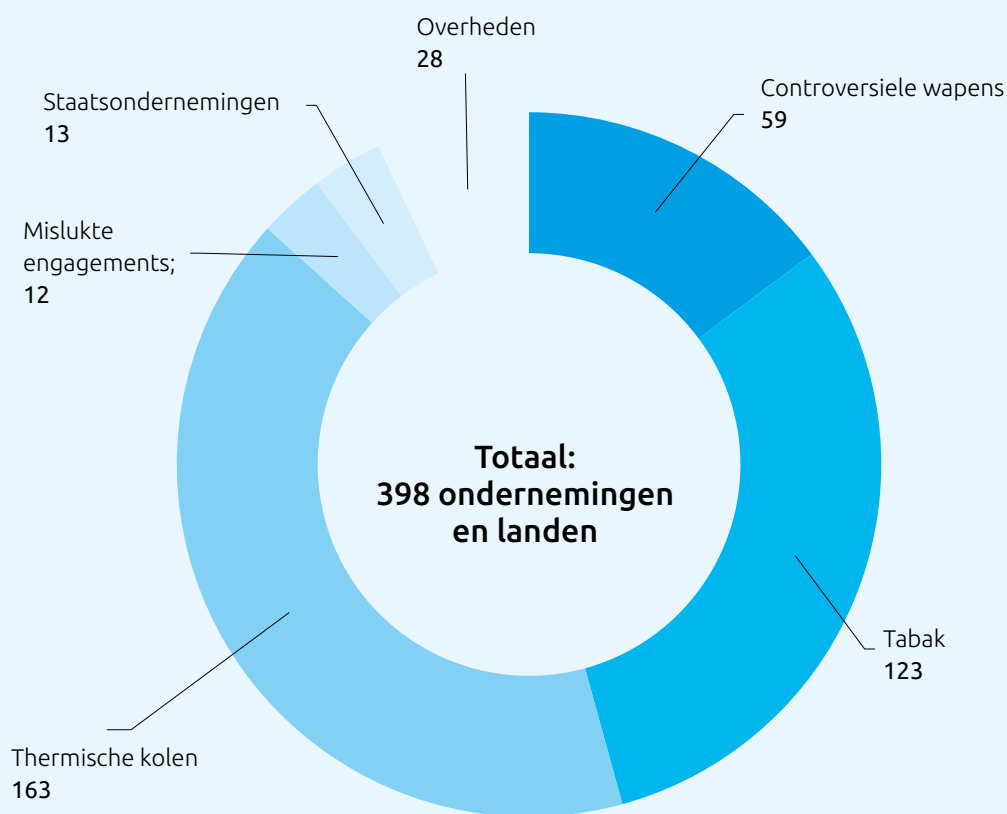
Rail & OV heeft zich in 2021 zo goed mogelijk voorbereid op deze wetgeving. Zo hebben we een verklaring over ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren op de website gepubliceerd en zijn we een intensief traject gestart om er zeker van te zijn dat we op 1 januari 2023 over voldoende gegevens beschikken om aan de rapportage-eisen van de SFDR te voldoen. Ook in 2022 zullen er weer nieuwe eisen op ons af komen vanuit SFDR, waarvoor de grootste voorbereidingen reeds getroffen zijn.

Een ander onderdeel van het actieplan voor duurzame financiën van de EU is de

Taxonomieverordening. De Taxonomie is een classificatiesysteem waarmee bepaald kan worden welke economische activiteiten aangemerkt mogen worden als duurzaam. Ook een pensioenfonds wordt gezien als een financieel product dat geclassificeerd moet worden. Hierbij kan gekozen worden tussen artikel 6 (Grijs: een product zonder duurzaamheidskenmerken), artikel 8 (Lichtgroen: een product met duurzaamheidskenmerken) of artikel 9 (Groen: een product waarbij duurzaamheidskenmerken leidend zijn). Rail & OV heeft zichzelf geclassificeerd als artikel 8.

DASHBOARD

UITSLUITINGEN 2021

RAIL & OV INTEGREERT PRINCIPES VAN UN GLOBAL COMPACT IN ZIJN LANDENBELEID

In 2021 heeft Rail & OV een nieuw landenbeleid geïntroduceerd. In dit landenbeleid worden alle mogelijke landen waarin belegd kan worden gescreend op basis van de vier basisprincipes van de UN Global Compact: mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie. Landen die onvoldoende scores op één van deze onderwerpen of waarvan de som van alle scores niet boven een bepaalde drempelwaarde

komt worden uitgesloten van de beleggingsportefeuille van Rail & OV. Dit betekent dat er niet in obligaties wordt belegd die zijn uitgegeven door de overheden van deze landen, maar ook dat er niet wordt belegd in ondernemingen die voor 20% of meer in het bezit zijn van deze overheden. Op deze manier willen we voorkomen dat we als pensioenfonds een bijdrage leveren aan een overheidsbeleid dat botst met ons eigen normen en waarden.

IMPACT MET INFRASTRUCTUUR

Rail & OV investeert in verschillende infrastructuurprojecten. Wij willen met onze investering een betere en duurzamere wereld achterlaten. Zo participeren wij bijvoorbeeld in een fonds dat een windpark in de Noordzee mogelijk maakt met 700 MW capaciteit, genoeg voor ruim 800.000 huishoudens.

Dit is slechts een enkel project, maar Rail & OV heeft haar doelen hoger gezet. In 2021 bestond circa 10% van onze infrastructuur-beleggingen uit impactbeleggingen. Met het zetten van dit doel en het doen van dit soort investeringen draagt Rail & OV bij aan de energietransitie en geeft het haar klimaatbeleid steeds duidelijker vorm.

IMPACT MET VASTGOED

Rail & OV heeft circa 10% van zijn totale beleggingsportefeuille belegd in direct vastgoed. Vastgoed wat dus direct onder beheer staat van het pensioenfonds. Dit wordt dan ook gerealiseerd door in het bijzonder te investeren in sociale en middenhuur woningen, scholen en kinderdagverblijven. Daarbij is het pensioenfonds druk bezig om de gehele vastgoedportefeuille Paris proof te maken. Wat betekent dat er verschillende maatregelen worden getroffen om het energieverbruik van alle vastgoedobjecten te reduceren.

03.

WAT KAN ER NOG VERWACHT WORDEN VAN RAIL & OV?

RAIL & OV SCHAALT AMBITIES VERDER OP

Een belangrijke toevoeging die in 2021 is gemaakt aan het MVB-beleid is de introductie van Key Performance Indicators. Deze indicatoren zijn een eerste stap richting het volledig concretiseren van het MVB-beleid in meetbare doelstellingen. Deze stap is bewust gemaakt om het beleid meetbaar en begrijpelijk

te maken. De KPI's laten in 1 oogopslag zien waar Rail & OV naar toe wil werken en hoe ver we op dat pad zijn. Naast de KPI's heeft de commitment aan het Parijs-akkoord ook tot 2 lange termijn doelstellingen geleid voor Rail & OV: een 50% reductie van de uitstoot in 2030 en volledig net zero in 2050.

In 2022 zullen de KPI's verder uitgebreid worden, zo zullen er duidelijke en uitgebreidere doelstellingen worden geformuleerd en zullen er naast de huidige referentiepunten ook toekomstige targets worden opgesteld.

Concreet zijn dit de belangrijkste doelstellingen voor Rail & OV in 2022:

- Nieuw stewardshipbeleid afronden
- Sustainable Development Goals volledig integreren
- Het klimaatbeleid portefeuille-breed implementeren
- Biodiversiteit een duidelijke plaats geven in het MVB-beleid
- Eerste SFDR en EU Taxonomy rapportages afronden

20

Voor meer informatie over het MVB-beleid verwijzen we graag naar de website van Rail & OV.

Key Performance indicators	Referentiepunt
Percentage van de gehele portefeuille waar het Parijs-akkoord is geïntegreerd	25%
CO ₂ -uitstoot van aandelenportefeuille als percentage van het universum	80%
Lange termijn CO ₂ -uitstoot van de aandelenportefeuille conform Parijs-akkoord	7% p/j
Percentage impact beleggingen binnen de vastgoedportefeuille	10%
Percentage impact beleggingen binnen de infrastructuurportefeuille	10%

Lange termijn doelstellingen	Jaar
50% reductie van de CO ₂ -uitstoot van de totale beleggingsportefeuille	2030
Volledige beleggingsportefeuille net zero	2050

Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer

Bezoekadres: Arthur van Schendelstraat 850, 3511 ML Utrecht

Postadres: Postbus 2030, 3500 GA Utrecht

Telefoon: (030) 23 29 325

E-mail: pensioen@railov.nl

Website: www.railov.nl